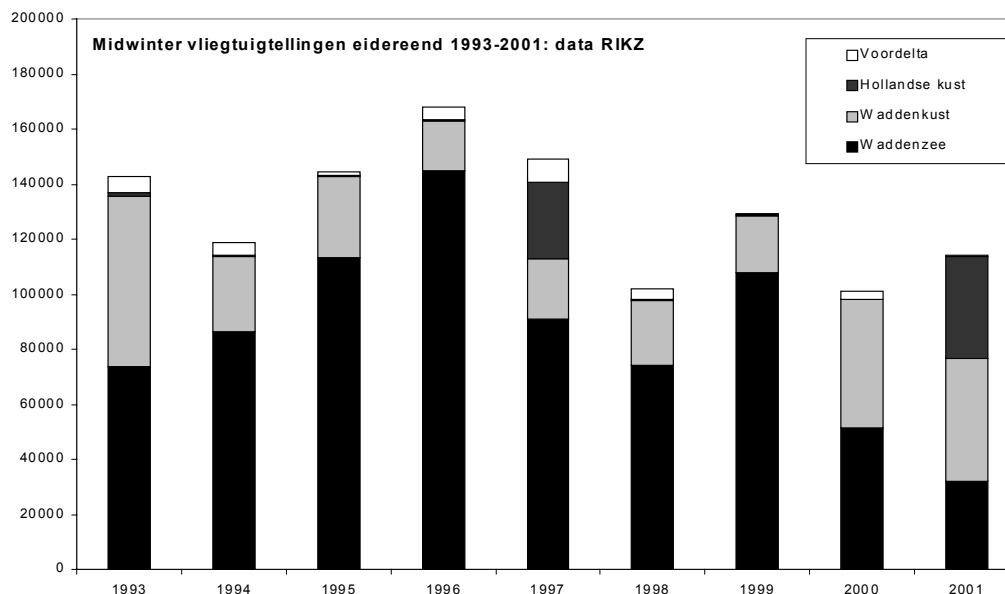

Figuur: Vliegtuiggegevens van de midwintertellingen van eidereenden voor heel Nederland, opgesplitst naar: Waddenzee; kustzone benoorden (westen) de Waddeneilanden; de kustzone van Noord-Holland en de Voordelta (van onder naar boven). Overgenomen uit besproken rapport: C.M. Berrevoets, R.H. Witte & F.A. Arts 2001: Midwintertelling van zee-eenden in de Waddenzee en Nederlandse kustwateren, januari 2001. Werkdocument RIKZ/IT/2001.814x.

Dode Eidereenden in de winter 2000/2001

In de winter 2000/2001 vond er opnieuw een opvallende extra sterfte plaats onder eidereenden en deze strandingen waren het vervolg van een massale sterfte onder eidereenden in de voorgaande winter (Camphuysen 2001, Piersma & Camphuysen 2001).

Tussen november 2000 en april 2001 jaar werden er 1808 Eidereenden gevonden, en bij een tamelijk geringe telinspanning in de zomer van 2000 nog eens 809. Sinds november 1999, toen voor het eerst melding werd gemaakt van verhoogde sterfte van deze schelpenetende eendensoort, werden tijdens NZG/NSO tellingen 10.993 dode Eidereenden geregistreerd. De symptomen waren in de afgelopen winter gelijk aan die in het voorafgaande seizoen: sterke vermagering, in sommige gevallen ernstig gesleten slagpennen en staartveren. Er waren echter ook opvallende verschillen. Ten eerste ging het nu om veel meer volwassen vogels dan vorige winter, maar bovendien was de sterfte sterk gelokaliseerd: de kop van Texel en Vlieland. Tijdens de tellingen werden opnieuw veel (in Nederland) geringde adulte vogels gevonden, waaruit opgemaakt mag worden dat (opnieuw) een zware slag aan de broedpopulatie in de westelijke Waddenzee is toegebracht. In het Waddengebied werden buitengewoon weinig juveniele Eidereenden gezien; symptoom van een geringe jongenproductie in 2000 (Oosterhuis 2000; Oosterhuis & Van Dijk 2001).

De sterfte werd opnieuw vooral door verhongering veroorzaakt (alle gecontroleerde vogels waren ernstig vermagerd), maar veel meer dan vorig jaar hebben in Nederland overwinterende eidereenden ditmaal hun toevlucht gezocht tot de Noordzeekustwateren. Bij Camperduin, waar een flinke *Spisula*-bank te vinden was, verbleven begin februari minstens 100.000 eidereenden (Nick van der Ham *pers. comm.*) die kennelijk redelijk aan de kost konden komen, want de sterfte voor de Noord-Hollandse kust viel erg mee (zij het dat zij ook daar hoger was dan ooit het geval is geweest). Ook het monitoringonderzoek van het RIKZ had al laten zien dat maar weinig eidereenden in het Waddengebied waren achtergebleven (Berrevoets & Arts 2001). Uit de ringmeldingen blijkt dat de in de Waddenzee achtergebleven vogels tot de eigen broedvogelpopulatie behoorden (Tabel 3). Van 58 in Nederland geringde eidereenden die sinds november 1999 door NSO-medewerkers werden gemeld, werden 37 exemplaren op en rond de kolonie van Vlieland gevonden. Daarvan werden 23 exemplaren gedurende de eerste maanden van 2001 aangetroffen. Veel van deze vogels waren nog in

de jaren zeventig (op Vlieland) geringd. Van de in Denemarken en Finland geringde Eidereenden werd slechts één exemplaar op Vlieland gevonden (eveneens in 2001), de overige werden elders in het Waddengebied (6x) of langs de Noord-Hollandse kust (2x) gevonden. Enkele in Nederland geringde vogels die werden gevonden langs de Groningse en Friese kust bleken in opvangcentra geringd te zijn en deze dieren kunnen net zo goed tot de Oostzeepopulatie hebben behoord.

In mei 2001, werden tegelijk met het verschijnen van de eerste kuikens van eidereenden op Vlieland, opnieuw veel dode adulte wijfjes gevonden (waarvan 6 geringd; alle van de Nederlandse populatie, geringd tussen 1976 en 1991 als broedvogels (>25 - >10 jaar oud).

Berrevoets C.M. & Arts F.A. 2001. Midwintertelling van eidereenden in Waddenzee en Nederlandse kust, januari 2001. Werkdocument RIKZ/IT/2001.815x, Rijksinstituut voor Kust en Zee, Middelburg.

Camphuysen C.J. 2001. Eider mortality in the Dutch Wadden Sea, winter 1999/2000. Wadden Sea Newsletter 2001 No.1: 4-5.

Oosterhuis R. 2000. Broedsucces van de bergeend *Tadorna tadorna* en eider *Somateria mollissima* op Griend. Broednieuws 11: 3-5.

Oosterhuis R. & Dijk K. van 2001. Effects of food shortage on the breeding population of the common eider *Somateria mollissima* at Griend. Atlantic Seabirds *in press*.

Piersma T. & Camphuysen C.J. 2001. What can peak mortalities of eiders tell us about the state of the ecosystem of the Dutch Wadden Sea? Wadden Sea Newsletter 2001 No.1: 42-45.

Kees Camphuysen, NZG-NSO, Ankerstraat 20, 1794 BJ Oosterend, Texel. kees.camphuysen@wxs.nl

VERENIGINGSNIEUWS

Jaarverslag olieslactofferonderzoek, winter 2000/2001

Camphuysen C.J. 2001. Olieslactoffers op de Nederlandse kust: gevonden vogels mei 2000-april 2001 en oliebevuilingspercentages in de winter 1999/2000. CSR Report 2001-05, CSR Consultancy, Oosterend, Texel, 14pp.

Dit is het tweede verslag van de resultaten van tellingen van olieslactoffers langs de Nederlandse kust die met financiële ondersteuning van Directie Noordzee van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat werden uitgevoerd. Naast de resultaten van winter 2000/01, de voor de graadmeter olievervuiling geselecteerde periode, worden in dit rapport ook de vondsten in de zomer van 2000 weergegeven.

Winter 2000/01 was een rustig jaar wat betreft strandingen van olieslactoffers, al moeten de resultaten niet te licht worden opgenomen. Sinds enkele jaren is de aangrenzende Noordzee onder het MARPOL-verdrag als *Special Area* gedefinieerd en daarmee is elk aangetroffen olieslactoffer per definitie het gevolg van een ongeluk (een gerapporteerde lozing) of van een overtreding van de geldende regels. De bevuilingspercentages voor kust- en zeevogels op het Noordzeestrand waren over het algemeen iets lager of min of meer conform de verwachting op basis van de langetermijntrend. Alleen onder alken werd een duidelijk hoger percentage olieslactoffers gevonden dan vooraf werd ingeschat, maar de steekproef van deze soort was vrij klein. De gemiddeld iets lagere bevuilingspercentages voor kust- en zeevogels in het Waddengebied waren over het algemeen iets hoger of min of meer conform de verwachting op basis van de langetermijntrend. Zeekoeten en 'overig waterwild' scoorden iets hoger dan verwacht.

In de winter 2000/01 werd opnieuw een sterk verhoogde sterfte van eidereenden vastgesteld. Het zwaartepunt van de sterfte werd gevonden in de westelijke Waddenzee rond de broedkolonie van Vlieland en betrof vooral volwassen vogels (zie aparte bijdrage in deze Nieuwsbrief).

Bestellen Tellers die gegevens over tenminste 10 km strand hebben opgestuurd krijgen dit rapport automatisch toegestuurd voor zover we over adresgegevens beschikken. Iedereen die gegevens heeft opgestuurd heeft uiteraard recht op een exemplaar en degenen die om welke reden dan ook niets ontvangen in de loop van de eerste helft van juni kunnen een exemplaar opvragen bij **Kees Camphuysen**, 0222 318744, kees.camphuysen@wxs.nl, of een briefje naar Ankerstraat 20, 1794 BJ Oosterend, Texel.